Népzene, néptánc Dunaföldváron

Népi hagyományaink forrásai

A népi hagyományok nagy része kikopott az életünkből, meglévő elemei más színezetet kaptak, esetleg másról szólnak már. A sorozat következő darabja az eredetről szól, pontosabban arról, hogyan próbálja az Ördögszekér közelebb vinni tagjait a gyökerekhez, olyat mutatni számukra, amit manapság, a mi közegünkben, eredeti formájában már nem láthat.

BAKSAY ERIKA

– Ez a törekvés mindig is fontos része volt az egyesület szemléletformáló munkájának – mondja Appelshoffer János, az Ördögszekér Táncegyesület vezetője. – De eredeti közeget találni Magyarországon már nem nagyon lehet. Erdélyben viszont még számos olyan terület van, ahol az emberek még a régi értékrend szerint, hagyományaikat követve élnek. Ahol a viselet, a szokások a mindennapi élet részét képezik, ahol a település, környék táncait nem iskolában oktatják, hanem a gyerekek még láthatják, megtanulhatják az öregektől.

Fotó: Németh Zsolt

Szerencsére több lehetőség is van arra, hogy Erdély egyes területein tábori körülmények között találkozhassunk a múlt ezen élő részével, saját közegében. Ilyen táborban több ízben is részt vettünk az Ördögszekér több korosztályával. Hallhattunk öregeket élőben énekelni, a falujuk táncát táncolni, első kézből tanulhattuk meg az élő népi kultúra elemeit.

Ne gondolja senki, hogy az erdélyi néptánc táborok a könnyű nyaralás kategóriájába tartoznának. Komoly fizikai erőnlét kell ahhoz, hogy minden délelőtt és délután, több órán keresztül tanuljuk a helyi táncokat, hogy aztán este, a táncházban használjuk is rögtön az aznap tanultakat. Ez a módszer nagyon fárasztó, de roppant hatékony is, mindjárt meg is próbáltuk itthon is követni, a körülményeinkhez képest.

– Ha a táncos egy autentikus helyen autentikus táncot talál, akkor mi a teendő vele? Eredeti formájában megőrizni, vagy adaptálni, feldolgozni azt?

– Ez egy örök kérdés, és mindkét út igaz lehet. Martin György néprajzkutató tanulmányában azt mondja, hogy elengedhetetlen a tánc precíz megtanulása. A tánc egy alkotás, és kötelességünk azt autentikus formájában megőrizni, lejegyezni, különben elveszik.

Másfelől ugyanazt a táncot másképp táncolja egy húszéves és egy 80 éves. Autentikus, a lépések pontosan ugyanazok, mégsem ugyanaz a tánc, mert a fiatalabb magasabbra tudja emelni a lábát, nagyobbat tud dobbantani, csapni. Ez a tánc lényege. Hogy, bár van az adott település, környék jellegzetes tánca, egyedi formanyelve, de minden táncos más korú és karakterű, és a személyiség olyan, hogy a maga képére formálja a táncot is, mint ahogy bármit. Vagyis a stílusjegyek megőrzésével a fizikai adottságok birtokában nem tud teljesen egyforma lenni ugyanaz a tánc.

Fotó: Németh Zsolt

Fotó: Németh Zsolt

Az pedig, hogy valaki már valami újat is belevigyen, új figurát hozzon, kényes dolog. Azt gondolom, ilyet csak annak szabad tennie, aki az adott falu, környék táncaiban tökéletesen otthon van, hiszen csak ő érti annak lényegét.

– Mit jelent egy táncos-palánta számára Erdélyben, egy táborban megtapasztalni az élő hagyományokat?

– Óriási élmény volt minden erdélyi tábor, amiben részt vettem – mondja Sebestyén Krisztina, az Ördögszekér táncosa. – Maga a tábor igen intenzív tánctanulás, hiszen délelőtt, délután is este is a tánc tölti ki az időt. De a helyi emberek barátságossága, és a kalandos viszonyok új élményeket hoznak. Számomra az egyik legkedvesebb élmény, hogy az egyik táborban, Gyimesben egy csűrben aludtunk mindannyian, a szalma között, egy kupacban a fiúk, egy másikban a lányok. Erre az embernek már nem nagyon van módja, pedig nagyon élvezetes dolog…

Fotó: Németh Zsolt

– Nekem a széki tábor volt a legnagyobb élményem –mondja Simon László táncos-, annyira, hogy oda többször is visszatértem, kisebb csapattal, barátokkal, és nagy élmény volt, amikor a feketetói vásárban megismertek minket a volt vendéglátóink. Sok értékes kapcsolat, sőt barátság köttetett ezeken az utakon, amellett, hogy tiszta forrásból, a gyökerektől tanulhattunk új táncokat, lépéseket.

– Erdélyben még jelen van a népi kultúra – mondja Appelshoffer János –, hordják a viseletet, éneklik a nótákat, járják a táncokat. Emellett az ember ott közelebb van a természethez, meg a saját múltjához is, mert reggel tehenet fej, kútból húzza fel a vizet és pottyantós WC-ben végzi a dolgát. Mi ettől már távolabb kerültünk, de mindig öröm látni, hogy a gyerekeink élvezik a természetes életet, igaz, arra az egy hétre, de meglátják benne a szépséget. Nagy öröm, hogy a tánccsoport minden korosztálya jól kijön egymással. A csapat közösségként is jól működik. «

A projektet támogatta:

Nemzeti Kulturális Alap

Népzene, néptánc Dunaföldváron

Utánpótlás

Dunaföldvár néphagyományait bemutató sorozatunk következő darabja a népzene-néptánc jelenlegi helyi oktatásáról, illetve az Ördögszekér Táncegyesület utánpótlásának neveléséről szól, megszólaltatva a Levendula Művészeti Iskola igazgatóját, Molnárné Miklán Jolánt, és természetesen az Ördögszekér Táncegyesület vezetőit, állandó kalauzainkat, Appelshoffer Jánost, és feleségét, Raboczki Anikót is.

BAKSAY ERIKA

– A mi iskolánk a kisebbekkel foglalkozik –mondja Molnárné Miklán Jolán, a Levendula igazgatója. – Szerencsére igen jó a kapcsolatunk az óvodával, így módunk nyílik rá, hogy ellátogassunk a csoportokba, megnézzük a gyerekeket, játsszunk velük, és felmérjük, kiknek van igénye az általunk kínált mozgásformára.

– Milyen kortól ajánlott az irányított mozgásfejlesztés?

– Nagyjából a középső csoport tájékán érdemes már irányított mozgásokat végeztetni a gyerekekkel. Korábban hagyni kell, hogy szabadon ugráljanak, és csak ösztönszerű mozgást végezzenek. Az óvodában elkezdve azonban már nagyon hasznos lehet az irányított mozgás, hiszen visszahat nem csak az értelmi, hanem a személyiségfejlődésre is. Az éneklés-tapsolás-lépés kombinációja igen fejlesztő hatású, komoly koordinációt igényel, emellett a kisgyerek idejekorán megtanul alkalmazkodni egy közösséghez, ahol kénytelen összehangoltan tevékenykedni.

– Hogyan jelenik meg a kisgyerekek tevékenységében a néphagyomány?

– A Levendula táncoktatása népi alapokra épül. Már az apró gyerek népdalt, népi mondókát, kiszámolót, fogócskát, mozgásos játékot hall, lát, tanul, minél változatosabb és játékosabb formában. A későbbiekben pedig a gyerekekben tudatosul, hogy népi hagyományokkal dolgozik, olyan értékekkel találkozik, amelyek egyébként a mindennapi életében nincsenek jelen.

– Milyen korcsoportokban dolgoztok a gyerekekkel? És hol lép be a képbe az Ördögszekér?

– A legkisebbek az óvodások, aztán az 1–2 osztályosok, majd a 3–4. osztályosok képeznek csoportot, olykor felsősökkel is kiegészülve. Növendékeink az első pillanattól fogva kapcsolatban vannak a tánccsoporttal, ismerik a tevékenységét, részt vesznek közös rendezvényeken, látják, hová lehet eljutni. Az Ördögszekér ebben az értelemben cél, hiszen van hová fejlődni, látszik, mi lehet a táncosból, ha szorgalmas, ha komolyan veszi a tanulást, ha ráérzett ennek a szemléletnek, látásmódnak a szépségére, ha elkezdett kötődni a közösséghez, amit a néptánc ad.

A Levendula egyébként megállna önmagában is, idén például 80 tanítvánnyal dolgozunk, de problémánk például, hogy általában nincs férfi táncosunk, oktatónk. Most éppen van, aminek nagyon örülünk, hiszen messze nem ugyanaz egy férfitől látni egy férfi táncot, mint egy nőtől. Többek között ezért is fontos nekünk az Ördögszekér, ahol férfi táncost, idősebb karaktereket is láthatnak a gyerekek.

Fotó: Németh Zsolt

– Hogyan kezdődött a kapcsolat a két csoport között?

– Talán kicsivel előbb alakult meg az Ördögszekér, és rögtön utána indult a Levendula –mondja Raboczki Anikó –, nagyon örültünk, sok szempontból is, például, mert kevés a környéken a táncpedagógus. Magam is az vagyok, és főállásban a Levendulában dolgozom, tehát a kapcsolat egyből szorosra kötődött, már csak a személyeken keresztül is. Pedagógusként is nagyon hasznosnak tartom a korai mozgásfejlesztést, nem beszélve arról, hogy a két csoport együttműködésével lényegében óvodás kortól felnőtt korig biztosítva van a városban a néptánc oktatása, művelése.

– Problémát jelent az Ördögszekér számára az utánpótlás?

– Nem nevezném problémának, inkább kihívás – mondja Appelshoffer János, az együttes vezetője. –Természetesen jó, ha minél többen jönnek hozzánk táncolni, de alapvetően a minőségre törekszünk, nem a mennyiségre. Persze nem mindegy, hányan vagyunk. Vannak nehéz időszakok, amikor a gyerekek középiskolába, főiskolára kerülnek, és problémás lesz az egyébként nem túl sok próbán jelen lenni. Megesik, hogy kevesebb párral, szűkítve kell próbálnunk, esetleg fellépnünk. Ezeket az időszakokat átvészeljük, de összességében megfelelő számú emberrel dolgozunk. Lemorzsolódás mindig van, de azért erős a kötődés az együtteshez, erős a csoportkohézió.

Fotó: Németh Zsolt

Az a tapasztalatunk, hogy azokból lesznek a jó táncosok, akik igazán élvezik, szeretik, akiknek az életük része lett a próbálás, a tánc, a néphagyományok őrzése, és főleg a közösség, amihez tartoznak. Annyira részévé válik az embernek a néptánc, hogy a csoportból választ barátokat, velük tölti a szabad idejét is. Nem ritka, hogy a táncosok gyerekei is táncosok lesznek, esetleg fordítva, a szülők is kedvet kapnak hozzánk. Aki a szüleivel éveken át eljár a táncos rendezvényekre, összejövetelekre, annak beívódik ez a fajta szemlélet, és én ezt nagyon jónak tartom.

Így nézve a dolgot a tánccsoporttal dolgozni nem annyira munka, nem annyira szórakozás, nem annyira kikapcsolódás, mint inkább életforma, aminek a fent felsoroltak mind a részei, meg még annál jóval több…

Fotó: Németh Zsolt

A projektet támogatta:

Nemzeti Kulturális Alap